

Volba stanoviště

Základem úspěchu chovu včel je vhodné stanoviště. Včely dokáží vytvořit jen tolik medu, kolik toho nabízí stanoviště a okolí v doletové vzdálenosti (tedy 5 km od úlu). To, že včelstvo dokáže vyprodukovat velké množství medu, není ani tak zásluhou včelaře, ale především bohatstvím zdrojů snůšky v okolí. Uvádí se, že výnos medu ovlivňuje ze 70 % stanoviště, z 20 % geny a 10 % ostatní vlivy. Stanoviště hraje tedy klíčovou roli. Podívejme se na to, co všechno je při volbě stanoviště důležité brát v potaz:

- Máte s umístěním souhlas? Pokud se jedná o váš pozemek, ničí souhlas k umístění včelstev nepotřebujete. Ani sousedé vám nemohou v umístění nijak zabránit. Pokud však pozemek není váš, potřebujete souhlas majitele.
- Není stanoviště v ochranném pásmu moru včelího plodu? Mapu ochranných pásem moru včelího plodu najdete na internetu. Ochranné pásmo má platnost minimálně 1 rok a není možné do něj přivážet včelstva.
- Je pro vás stanoviště dostupné? Během sezóny od jara do léta budete muset včely pravidelně navštěvovat. Nemá smysl mít krásné stanoviště, na které je pro vás obtížné se dostat.
- Je možné dojet ke stanovišti během včelařské sezóny autem? Mnohdy budete potřebovat přivést či odvést těžké věci, takže dostupnost autem je důležitá. I bez auta lze samozřejmě včelařit, ale nebudete to mít vždy snadné.
- Jsou úly v bezpečí? Bohužel nelze vyloučit, že se setkáte s vandalismem či krádeží. I když se nemusí podařit mít úly bezpečně schované za plotem, je dobré, aby nebyly na příliš viditelném místě.
- Jaká je vzdálenost od nejbližšího včelaře? Čím dále budete od nejbližšího včelaře, tím lépe (zamezení přenosu nemocí, prevence vyloupení jiným včelstvem). I se včelařem v těsném sousedství je ale možné včelařit. Poté je třeba chovat silná včelstva, mladší a slabší včelstva mohou sousední včely ohrozit. Taktéž se vyplatí udržovat se sousedním včelařem dobré vztahy.
- Bude to včelín či včelnice? Včely ve včelínu jsou chovány v budově či v maringotce. Stanoviště s úly pod širým nebem se nazývá včelnice. I když budete mít úly volně venku, můžete nad nimi postavit zastřešení, které je praktické a zvyšuje životnost úlů. Pokud není zastřešení, ocení včely umístění úlů pod stromy (přes léto listy na stromech brání přehřívání úlu, přes zimu stromy bez listů prosvítí sluníčko).
- Mohou včely někoho ohrozit? Není dobré umístit včely tak, že budou u plotu a česna budou mířit k sousedovu bazénu. Myslete na to, aby včely nikoho neobtěžovaly, předejdete tak zbytečným konfliktům. Nasměrujte česna takovým směrem, kde nikomu vadit nebudou. Případně můžete včely "odstínit". Pás křoví odkloní letovou dráhu včel od nežádoucího směru.
- Nabízí stanoviště dostatečné zdroje potravy a co nejpestřejší snůšku? Nachází se v okruhu 5 km pole, parky, aleje a další možné zdroje? Čím bohatší je nabídka, tím zdravější budete mít včely a tím lepší budete mít med.

- Co se týče dalších podmínek, je ideální nasměrovat česna úlů směrem na J a JV. Vyhněte se stanovištím, která jsou vlhká, stinná a větrná.

Jak vidíte, požadavků na stanoviště je víc než dost a ideální stanoviště je snem každého včelaře. Hledání stanoviště je hledáním funkčního kompromisu mezi potřebami včelaře a včel. I vy budete muset dělat kompromisy.

Obzvláště pro začínající včelaře z města může být nalezení stanoviště obtížné. Zkuste se poptat mezi svými přáteli. Kdo má velký pozemek, rád udělá obchod a poskytne prostor na včelaření za pár sklenic medu. Můžete si zadat inzerát. Můžete oslovit obecní a městské úřady s poptávkou po prostorách na včelaření. Někteří si pořídí za účelem chovu vlastní kousek půdy. Nenechte se odradit, pokud se nepodaří nalézt stanoviště hned. Vynaložený čas a energie do hledání se vám vrátí.

Nezapomínejte, že přirozeným prostředím včel je les. Proto se doporučuje stanoviště na rozhraní louky a lesa s česnem směřujícím na louku. Z pohledu přírodního včelaření je nejlepší stanoviště takové, u kterého se v doletové vzdálenosti včel nenachází konvenční zemědělství. Takových oblastí u nás příliš není. Zkuste se alespoň vyhnout stanovišti s polem v sousedství. Přichází v úvahu stanoviště v chráněných územích, na horách i ve městech.

Neměli byste mít na stanovišti více než 20 včelstev. Čím méně, tím lépe. Úly není dobré mít vyskládané v řadě jeden vedle druhého. Takové postavení úlů zvyšuje zalétávání včel do sousedních úlů, což podporuje šíření chorob. Optimální je vyskládání po dvojicích. Dva úly postavené vedle sebe by měly mít s další dvojicí alespoň tak velkou mezeru, abyste se do ní pohodlně vešli. Pokud máte úly se studenou stavbou, je praktické pracovat s rámký z boku úlu, protože se mnohem lépe drží.

Včelaření ve městě

Možná jste postřehli, že se objevují úly ve městě, často na střeše nějaké budovy. Jak jdou dohromady včely a město? Lépe, než by se na první pohled mohlo zdát. Včelaření ve městě má několik pozitivních stránek:

- Včely jsou mimo kontakt s pesticidy.
- Městské znečištění nemá vliv na život včel ani na kvalitu medu.
- Městská zeleň a parky nabízí bohatší a pestřejší skladbu pastvy, což se odráží na množství a kvalitě medu (oproti venkovu s obrovskými plochami polí s monokulturami řepky olejky)
- Včely jsou ve městě podle výzkumu zdravější (průzkum sdružení francouzských včelařů UNAF zjistil, že městské včely jsou zdravější a produktivnější než včely na venkově).
- Ve městě je obvykle teplejší klima, rostliny kvetou déle.
- Včely naopak prospívají opylovací činností městské zeleni.

Včelaření zažívá v posledních letech boom ve světových metropolích. Některá města již mají potíže s tím, že jsou převčelená a dochází k ohrožení divoce žijících včel a čmeláků. Kromě

rozšiřování chovu včel ve městě se nesmí zapomínat ani na rozšiřování možností pastvy, aby v budoucnosti nenastala taková situace i v našich městech.

Neexistuje žádný legislativní důvod, proč byste nemohli mít včely ve městě. Včely lze chovat na balkóně a střeše budovy, která není příliš vysoká. Vyšší převýšení než cca 5 pater více vyčerpává včely při letu. Na střeše může v letním období hrozit přehřívání úlů, a tak je dobré vyřešit zastínění.

POŘÍZENÍ VČELSTEV

Když máte připravené veškeré vybavení i stanoviště, zbývá již pouze pořídit včely. Nabízí se přitom několik možností. K tomu je důležité vědět, jaké povinnosti a starosti jsou s tímto krokem spojené.

Kde sehnat včely

Pokud neznáte včelaře, u kterého byste pořídili včely, porozhlédněte se na včelařské inzerci, kterou najdete na internetu. Nabídka bývá docela bohatá a můžete zadat i konkrétní poptávku. U kupovaných včel myslíte na to, abyste je pořizovali na stejné rámkové míře, jako jsou vaše úly. Včely můžete pořídit následujícími způsoby.

Oddělek

Oddělek je uměle vytvořené nové mladé včelstvo. Jedná se o nejčastější možnost získávání nových včelstev. Oddělek by měl být vytvořen rozmnožením ze včelstva s kvalitními vlastnostmi. Toto mladé včelstvo má v roce pořízení za cíl dostatečně zesílit, aby překonalo zimu. První med budete moci odebrat až v následující sezóně. Oddělky se prodávají minimálně na 5ti rámcích.

Ceny se pohybují okolo 1.000-2.500 Kč. Pořizování oddělků je třeba řešit minimálně pár měsíců, ale i rok dopředu, jinak mohou být vyprodané. Převzetí oddělků probíhá v červnu-červenci. Pokud probíhá převzetí oddělků v červenci, je lepší, aby byl oddělek větší než na 5 rámcích.

Vyzimovaná včelstva

Vyzimovaná včelstva vám prodají na jaře obvykle ti včelaři, kteří se rozhodli snížit počty včelstev. Jedná se o produkční včelstva, která úspěšně přezimovala. Pokud vše proběhne v pořádku, již v roce pořízení nanosí dostatek medu, který budete moci odebrat. Často se prodávají i včetně úlu, což ovlivňuje jejich cenu, která se může dostat až na 5.000 Kč.

Nevýhoda je, že pokud včelaři prodávají přebytečná včelstva, zbavují se často těch, které jsou nejvíce problematické. Je zde tedy riziko, že drahé včelstvo nemusí být dobré kvality - může mít problémy s varroázou, může být bodavé, rojivé apod.

Roj

Roj je přirozené mladé včelstvo, které vzniklo oddělením od produkčního včelstva. Má spoustu energie, neboť má za úkol vybudovat nové společenství na novém místě. Před sbíráním rojů neznámého původu mnozí včelaři varují, považují to za rizikové z pohledu možných nákaz. Realita je ovšem taková, že nákazy ve včelstvu mají obvykle zdroj v plástech. Roj je včelstvo, které